

Strasbūras, 2017 10 03
COM(2017) 573 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Su viešaisiais pirkimais susijusių didelės apimties infrastruktūros projektų aspektų
savanoriškas ex-ante vertinimas investicijoms skatinti**

1. ĮVADAS

Svarbiausias ES prioritetas – darbo vietų kūrimas, ekonomikos augimas ir konkurencingumas, tam reikia pritraukti investicijų vietas, regionų, nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Šiuo komunikatu siekiama padėti valdžios institucijoms kuo veiksmingiau valdyti didelės apimties viešųjų pirkimų projektus, nepriklausomai nuo to, ar jie finansuojami ES lėšomis, kad būtų kuo optimaliau panaudoti mokesčių mokėtojų pinigai, sukurta aukštos kokybės infrastruktūra, užtikrinta kuo daugiau darbo vietų ir kuo didesnis ekonomikos augimas. Šiuo tikslu Komisija bus atsakinga už trijų ramsčių mechanizmą, kad padėtų šioms valdžios institucijoms taikyti ES viešųjų pirkimų taisykles.

Nuo 2014 m. lapkričio mėn., kai darbą pradėjo dabartinės sudėties Europos Komisija, investicijoms imta skirti daug dėmesio – buvo parengtas „Investicijų planas Europai“. Į planą įtrauktas Europos strateginių investicijų fondas (ESIF), kurio tikslas – iki 2018 m. vidurio mobilizuoti 315 mlrd. EUR ir suteikiant valstybės garantijas pritraukti ir užtikrinti privačias investicijas į didelės apimties projektus. Kad planas būtų sėkmingas, itin svarbu pašalinti investicijų kliūtis, pasiekti didesnę reglamentavimo nuspėjamumą ir teikti investiciniams projektams vykdyti reikalingą techninę pagalbą.

Kadangi jau ankstyvuojų šio plano įgyvendinimo etapu pasiekta gerų rezultatų, 2016 m. Europos Komisija nusprendė pratęsti jo įgyvendinimo laikotarpį, padidinti jo finansinius pajėgumus ir jį sustiprinti. Šiuo tikslu numatyta skirti daugiau techninės pagalbos ir pašalinti investicijų kliūtis bendrojoje rinkoje¹. Pasiūlymas dėl Europos strateginių investicijų fondo (ESIF 2.0)² padės gerokai paspartinti ES ekonomikos augimą. ESIF tikslas – iki 2020 m. pabaigos ne tik pritraukti bent 500 mlrd. EUR siekiančias investicijas, bet ir išplėsti jų geografinę aprėptį ir skatinti geresnę jų įsisavinimą mažiau išsivysčiusiuose ir pereinamojo laikotarpio regionuose. Tai ypač svarbu siekiant, kad ateityje Europoje būtų kuriamos naujos darbo vietos, augtų ekonomika ir didėtų konkurencingumas.

Be to, pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę remiamos ES transporto, energetikos ir telekomunikacinės jungtys finansuojant transeuropinių tinklų srities projektus. Nuo 2014 m. pagal šią priemonę buvo investuota 25 mlrd. EUR, o bendros šios srities infrastruktūros investicijos Europos Sąjungoje siekė 50 mlrd. EUR.

Tai pat svarbu pritraukti privačių investicijų ir kuo veiksmingiau ir našiau naudotis viešaisiais pirkimais. Viešiesiems pirkimams tenka maždaug 14 % ES BVP – kasmet valdžios institucijos pirkimams skiria daugiau nei 2 trln. EUR Europos mokesčių mokėtojų pinigų. Tačiau galimybė viešaisiais pirkimais skatinti darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą iki galo neišnaudojama.

Viešųjų pirkimų procedūromis užtikrinama, kad projekto vykdytojas galėtų palyginti skirtingus pasiūlymus ir pasirinkti tinkamiausią ir ekonomiškai naudingiausią. Įmonės taip pat įgauna pasitikėjimo teikdamos pasiūlymus viešiesiems pirkimams, nes rangovas bus atrenkamas sąžiningai ir taikant vienodus reikalavimus. Tačiau viešieji pirkimai vis dar dažnai vykdomi neturint būtinų įgūdžių, techninių žinių ar iki galo neišmanant taikytinų procedūrų³.

¹ COM(2016) 581.

² COM(2016) 597; 2016/0276 (COD).

³ Komunikatas „Bendrosios rinkos tobulinimas: daugiau galimybių piliečiams ir įmonėms“, 3.2 punktas, COM(2015) 550.

Daugelis didelės apimties infrastruktūros projektų nevyksta kaip planuota. Dažnai nukrypstama nuo projektui skirtu biudžetu ir jis viršijamas. Planavimas ir įgyvendinimas dažnai užtrunka žymiai ilgiau, nei buvo numatyta iš pradžių⁴.

Tai lemia įvairios priežastys – netikrumas dėl finansavimo lygio ir priemonių, neišsamus arba paviršutiniškas poreikių įvertinimas ir kintančios ekonominės ir politinės sąlygos. Tam įtakos taip pat turi sudėtingos ir ilgos viešųjų pirkimų procedūros bei tam tikrų valstybių narių viešųjų pirkimų sistemų⁵ procedūrinės klaidos ir trūkumai.

Vykdamas didelės apimties tarpvalstybinius projektus, kuriais sukuriama trūkstamos infrastruktūros jungtys tarp valstybių narių, susiduriama su papildomomis problemomis dėl nacionalinių teisės aktų sistemų galimų skirtumų. Nors dauguma viešųjų pirkimų taisyklių buvo suderintos ES lygmeniu, viešųjų pirkimų direktyvose numatytas lankstumas nacionaliniu lygmeniu.

Tai turi pasikeisti. Šiame komunikate pateikiama keletas svarbiausių pasiūlymų, kurių pokyčių reikėtų imtis. Kaip paskelbta Bendrosios rinkos strategijoje⁶ ir komunikatuose „Europa vėl investuoja“⁷, Komisija siūlo trijų dalių mechanizmą, skirtą didelės apimties infrastruktūros projektams. Taip siekiama valdžios institucijoms suteikti daugiau aiškumo ir rekomendacijų ir padėti keisti geriausia praktika ir ją perimti. Tai padės veiksmingiau išleisti nacionalines lėšas – jos yra itin svarbios norint gauti visapusiškos naudos iš investicijų Europoje.

Ši iniciatyva yra vienas iš ramsčių, kuriais pagrįsta Komisijos strategija dėl veiksmingesnių ir strategiškesnių viešųjų pirkimų, taip skatinant konkurencingumą, darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą.

Taigi, *ex-ante* mechanizmas yra įtrauktas į viešųjų pirkimų dokumentų rinkinį, kurį sudaro komunikatas dėl viešųjų pirkimų strategijos „Veiksmingi viešieji pirkimai Europoje ir Europai“, ir Komisijos rekomendacija dėl viešųjų pirkimų specializacijos „Viešųjų pirkimų specializacijos struktūros kūrimas“. Be to, tuo pačiu metu pradedamos konsultacijos dėl inovacijų srities viešųjų pirkimų gairių projekto, kuriuo siekiama visuomenei reikalingų naujų ir tvaresnių sprendimų proveržio.

Kai viešieji pirkimai nebūna kruopščiai suplanuoti, jie kelia grėsmę viešosioms investicijoms

Dideliam miestui būtina reikėjo naujo negyvenamojo pastato. Privatus vystytojas pasiūlė pastatyti reikiamą pastatą. Prieš darbų pradžių valdžios institucijos ir vystytojas sudarė pastato nuomos sutartį. Į be konkurso sudarytą nuomos sutartį buvo įtraukti išsamūs valdžios institucijų reikalavimai dėl pastato.

Remdamasi piliečio skundu, Komisija padarė išvadą, kad projektui taikomos ES viešųjų pirkimų taisyklės, todėl dėl jo turėjo būti skelbiamas konkursas. Miesto valdžios institucijos buvo priverstos nutraukti nuomos sutartį, priešingu atveju ES joms būtų skyrusi baudą. Privatus vystytojas pateikė joms ieškinį dėl žalos, kurią jis patyrė dėl nutrauktos nuomos sutarties.

Jeigu valdžios institucijos būtų pasinaudojusios siūlomu mechanizmu, jos būtų galėjusios

⁴ Remiantis 2014 m. tyrimu *What You Should Know About Megaprojects, and Why: An Overview* (autorius Bent Flyvbjerg), 9-ių projektų iš 10-ies biudžetas viršijamas, o įgyvendinimas vėluoja.

⁵ 2017 m. Europos semestre atkreipiamas dėmesys į tam tikrų valstybių narių viešųjų pirkimų trūkumus. Šalių ataskaitos (https://ec.europa.eu/info/publications/2017-european-semester-country-reports_en).

⁶ COM(2015) 550.

⁷ COM(2016) 359.

2. SAVANORIŠKAS EX-ANTE MECHANIZMAS

Nacionalinės valdžios institucijos ir perkančiosios organizacijos ir (arba) subjektai, prieš imdamiesi svarbių veiksmų, pvz., prieš skelbdami konkursą dėl pagrindinių projekto darbų, prieš pasirašydami tarptautinį susitarimą arba nusprenddami taikyti derybų procedūrą be išankstinio skelbimo, turi galimybę, savanoriškai pasinaudodami šiuo mechanizmu, teikti Komisijai klausimus⁸⁹ ir gauti projekto atitikties ES reglamentavimo sistemai įvertinimą¹⁰¹¹.

Nacionalinės valdžios institucijos ir perkančiosios organizacijos / perkantieji subjektai, organizuojančios (-tys) didelės apimties projektus, ypač tarpvalstybinius, gali pasinaudoti šiuo mechanizmu tais atvejais, kai manoma, kad tai yra būtina arba naudinga. Tai padės sumažinti vėlavimo ir numatytų sąnaudų viršijimo riziką dėl viešųjų pirkimų procedūrinių problemų.

Šis mechanizmas padės išplėtoti gerąją praktiką taikant 2014 m. patvirtintą peržiūrėtą ir atnaujintą Europos viešųjų pirkimų sistemą¹². Tai gali būti ypač svarbu koncesijų atveju – joms pirmą kartą visapusiškai taikoma suderinta ES tvarka.

Šis mechanizmas skirtas visų rūšių infrastruktūros projektams, ypač transporto ir energetikos sektorių, IRT ir negyvenamųjų pastatų statybos projektams¹³. Jį paprastai galima taikyti, kai projekto vertė viršija tam tikras ribas¹⁴. Be to, valstybė narė gali prašyti Komisijos taikyti šį mechanizmą bet kokiems mažesnės vertės infrastruktūros projektams, kurie, jos nuomone, yra labai svarbūs šiai valstybei narei ir (arba) visai ES¹⁵. Tai gali būti bendro intereso transeuropinių tinklų projektai.

⁸ Prašymą suteikti pagalbos gali pateikti tik su projektu susijusios valdžios institucijos. Jos turi pateikti konkrečią informaciją apie projektą ir tik jos gali paaiškinti joms rūpimus klausimus. Priklausomai nuo konkretaus projekto pobūdžio ir nuo susijusios valstybės narės, tai gali būti įvairios institucijos – nuo ministerijos, (nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu) atsakingos už vykdomo projekto sritį, iki nacionalinių viešųjų pirkimų institucijų arba perkančiųjų organizacijų ir (arba) subjektų.

⁹ Klausimus ir pranešimus galima siųsti bet kuria oficialiąja ES kalba.

¹⁰ Vertinime pateikta Komisijos tarnybų nuomonė nėra teisiškai privaloma mechanizmo naudotojams arba Komisijai ir ji nedaro poveikio tam, kaip Europos Sąjungos Teisingumo Teismas išaiškina susijusias taisykles.

¹¹ Projektas apima visus darbus, prekes ir paslaugas, reikalingas didelės apimties infrastruktūros objektams pastatyti ir eksploatuoti. Pirkimą gali vykdyti viena arba daugiau perkančiųjų organizacijų. Pirkimas gali būti susijęs su, pavyzdžiui, linijinės transporto infrastruktūros dalies statyba, pvz., gretutinių greitkelio atkarpų tiesimu siekiant sujungti du transporto mazgus, arba su projektu, kuris apima vieno energetikos infrastruktūros objekto darbus, pvz., elektrinės ir jos jungčių su nacionaliniu tinklu statybą.

¹² 2014 m. reformos pagrindą sudaro Direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, Direktyva 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų ir Direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo. Perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2016 m. balandžio 16 d.

¹³ Šis mechanizmas netaikomas plačios aprėpties preliminariosiems sutartims, sudaromoms dėl kelių mažesnių projektų.

¹⁴ Siūlomos projektų vertės ribos nustatytos remiantis infrastruktūros projektų analize, paskelbta 2010-2015 m. internetiniame portale „Tender Electronic Daily“. Nustačius vertės ribas, siekiama mechanizmą taikyti daugiausia pagrindiniams investiciniams infrastruktūros projektams Europos Sąjungoje ir už jos ribų.

¹⁵ Gavusios prašymą, Komisijos tarnybos įvertins, ar jis priimtinas, ir informuos valstybę narę, kokiomis sąlygomis prašymas galės būti patvirtintas.

Pagal šį mechanizmą pateikti probleminiai atvejai bus nagrinėjami atsižvelgiant į Europos viešųjų pirkimų sistemą. Jis ne pakeis, bet papildys esamus *ex-ante* patikrų ar paramos nacionalinius mechanizmus. Valstybių narių valdžios institucijos yra atsakingos už nacionalinio lygmens viešųjų pirkimų aspektus, o bet koks projektas turi atitikti nacionalinės teisės aktus, ir, kai taikytina, Sąjungos teisę. Kompetencija priimti sprendimą dėl bet kokio ginčo tenka valstybių narių teismams arba teisių gynimo įstaigoms.

Prieš nustatydamą mechanizmą Komisija išsamiai konsultavosi dėl jo naudos ir įvairių parametrų su nacionalinėmis valdžios institucijomis, viešųjų pirkimų ekspertais, verslo organizacijomis, projektų vykdytojais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Suinteresuotieji subjektai iš esmės pritarė siūlomam mechanizmui ir nurodė, kad yra pasirengę taikyti įvairias priemones. Daugelis jų pasiūlė išplėsti jo aprėptį ir nustatyti mažesnes projektų vertės ribas. Viešų konsultacijų rezultatai buvo apibendrinti ir pavišinti¹⁶.

Pagal šį mechanizmą teikiama pagalba papildys esamas paramos struktūras, pvz., Europos investavimo konsultacijų centro (EIKC) ir Europos VPP ekspertų centro (EVEC) veiklą ir bendrą paramą Europos regionų projektams (JASPERS). Šios struktūros skirtos tik projektams, kuriuos finansuoja Europos Komisija ar Europos investicijų bankas arba kurie priklauso šių institucijų finansavimo reikalavimus atitinkančioms sritims. Šios struktūros nėra vien tik orientuotos į viešųjų pirkimų klausimus ir procesus. Pvz., JASPERS pagrindinis uždavinys – teikti paramą prieš pateikiant projektą, kad būtų įvertinta, ar jam galima skirti ES finansavimą. EVEC padeda valdžios institucijoms tik kai jos ketina įgyvendinti projektus pasinaudodamos viešojo ir privačiojo sektorių partneryste. Šis centras daugiausia dėmesio skiria finansavimo būdai ir dydžiui. Jis nepadeda pasirinkti tinkamiausio viešųjų pirkimų modelio ir neteikia ekspertinių žinių kitais būdais parengtiems projektams. Pagal savanorišką *ex-ante* mechanizmą bus teikiama konkreti tikslinė parama visais viešųjų pirkimų klausimais per visą projekto įgyvendinimo laikotarpį. Bus teikiama visapusiška parama, todėl mechanizmas papildys valstybėms narėms skirtų priemonių rinkinį.

Valstybės narės institucijos ir projektų vykdytojai galės naudotis įvairiomis priemonėmis, kurios pasižymės tik joms būdingomis ypatybėmis ir visapusiškai pritaikys sukaupias ekspertines žinias apie didelės apimties infrastruktūros projektus.

Iš ESIF arba pagal kitas priemones, pvz., Europos infrastruktūros tinklų priemonę, finansuojami projektai galės pasinaudoti šio mechanizmo ir Europos investavimo konsultacijų centro teikiama parama. Daugelis projektų susiję su infrastruktūros objektais, kaip antai atsinaujinančiosios energijos projektai (pvz., vėjo elektrinės) ir transporto tinklų atnaujinimo projektai. ESIF lėšos taip pat buvo naudojamos socialinei infrastruktūrai gerinti. Šių projektų sėkmė dažnai gali priklausyti nuo to, kaip sėkmingai sprendžiami viešųjų pirkimų klausimai.

Įgyvendindama „Investicijų planą Europai“, Komisija paskelbė¹⁷ įsteigianti bendrą investicijų politikos grupę, kuriai priklausys visų atsakingų Komisijos padalinių atstovai, kad būtų galima greitai ir veiksmingai įvertinti didelės apimties infrastruktūros projektus. Jau žengti pirmi žingsniai, kad ši grupė būtų įsteigta. Steigiama grupė galės pasinaudoti *ex-ante* mechanizmu, kuris bus į ją integruotas ir kuris padės jai įgyvendinti kitas

¹⁶ http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=9021 .

¹⁷ COM(2016) 359; COM(2016) 581; COM(2016) 764.

platesnio masto užduotis, kai tik ji pradės vykdyti visą jai numatytą veiklą. Šiuo metu jau atliekamas vertinimas¹⁸ ir vyksta viešos konsultacijos¹⁹, kuriomis siekiama nustatyti, kokių papildomų priemonių gali prireikti siekiant padėti projektų vykdytojams įgyvendinti tarpvalstybinius projektus ir kitus TEN-T projektus.

3. SAVANORIŠKO *EX-ANTE* MECHANIZMO STRUKTŪRA

Mechanizmą sudarys trys atmainos:

- i. **konsultacijų tarnyba,**
- ii. **pranešimo mechanizmas ir**
- iii. **keitimosi informacija mechanizmas.**

Kiekvieno projekto atveju šiomis mechanizmo atmainomis galima naudotis atskirai.

3.1. Konsultacijų tarnyba

Nacionalinės valdžios institucijos ir perkančiosios organizacijos / perkantieji subjektai galės kreiptis į konsultacijų tarnybą, kuri teiks konsultacijas, atsakinės į klausimus ir išaiškins konkrečius probleminius viešųjų pirkimų aspektus ankstyvuoju etapu, kai ruošiamasi priimti su viešaisiais pirkimais susijusius sprendimus. Į konsultacijų tarnybą bus galima kreiptis, jeigu projekto numatyta vertė sieks ne mažiau kaip 250 mln. EUR²⁰.

Šiai tarnybai gali tekti svarbus vaidmuo išaiškinant, kokios kiltų pasekmės priėmus vienokius ar kitokius sprendimus dėl tarpvalstybinių projektų.

Nacionalinės valdžios institucijos gali kreiptis į konsultacijų tarnybą dėl konkrečių klausimų, kurie joms kyla rengiant projektui skirtą viešųjų pirkimų planą. Keletas pavyzdžių, su kuo galėtų būti susiję šie klausimai:

- su ES teisės aktais (su klasikine arba komunalinio sektoriaus direktyva, su koncesijos sutarčių direktyva ir pan.), kurie taikomi konkrečiam projektui;
- su išimtinėmis sąlygomis, kurioms esant direktyvos netaikomos;
- su taikytinomis viešųjų pirkimų procedūromis ir jų ypatumais;
- su atrankos ir sutarties sudarymo kriterijais;
- su ekologiškumu, socialine atsakomybe ir inovacijomis;
- su tuo, kaip įgyvendinti bendrus viešuosius pirkimus pagal Direktyvos 2014/24/ES 39 straipsnį.

Prireikus, konsultacijų tarnyba teiks konsultacijas ir vėlesniais projekto etapais, pvz., dėl klausimų, susijusių su sutarties sudarymo tvarka arba galimybe pakeisti esamas sutartis. Tačiau norint išsamiau įvertinti platesnį viešųjų pirkimų planą arba konkrečius jo aspektus, reikės naudotis pranešimo mechanizmu. Tokiu atveju bus taikomos pranešimo mechanizmo sąlygos.

¹⁸ http://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-3272163_en.

¹⁹ https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/consultations/2017-ten-t-implementation_en.

²⁰ Valstybė narė gali prašyti Komisijos taikyti šį mechanizmą bet kokiems mažesnės vertės infrastruktūros projektams, kurie, jos nuomone, yra labai svarbūs šiai valstybei narei ir (arba) visai ES. Tai gali būti bendro intereso transeuropinių tinklų projektai. Gavusi prašymą, Komisija įvertins, ar jis priimtinas, ir informuos valstybę narę, kokiomis sąlygomis prašymas galės būti patvirtintas.

Visus klausimus reikės pateikti per tam skirtą elektroninę sistemą adresu <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/pp-large-projects/>. Per šią elektroninę sistemą bus keičiamasi visa informacija, pateikiami klausimai ir Komisijos atsakymai. Vėlesniu etapu per šią sistemą bus galima pateikti papildomus klausimus arba pranešti Komisijai apie projektą. Taip Komisija galės atsekti projekto eigą.

Komisija į klausimus stengsis atsakyti²¹ per vieną mėnesį. Prireikus ji gali paprašyti papildomos analizei reikalingos informacijos. Tokiu atveju atsakymo pateikimo terminas bus pratęstas.

Komisijai pateikus visus užklausos atsakymus, *ex-ante* mechanizmo svetainėje bus paskelbta anoniminė klausimų ir atsakymų versija²². Pasitarus su atitinkama perkančiąja organizacija bus pašalinta visa konfidenciali ir neskelbtina komercinė informacija²³. Taip perkančiosios organizacijos galės pasimokyti iš pačių įvairiausių anksčiau Komisijai pateiktų probleminių atvejų, įskaitant atvejus, kai projektams tiesiogiai pagal šį mechanizmą parama negali būti teikiama.

Būsimos geležinkelio linijos tiesimas. Konsultacijų tarnybos pagalba

Perkančioji organizacija nori surengti kuo tinkamesnius viešuosius pirkimus dėl naujos 150 km ilgio geležinkelių linijos tiesimo. Ji galėtų vieną ar daugiau kartų kreiptis į konsultacijų tarnybą tokiais klausimais:

- *Kaip plėtoti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, kurios pagrindu bus tiesiamas ir eksploatuojamas geležinkelis? Ar atsižvelgiant į numatomą rizikos pasiskirstymą reikės laikytis komunalinio sektoriaus viešųjų pirkimų procedūrų, o gal projektui reikės taikyti koncesijų direktyvą?*
- *Jei atitinkama šalis ketina pasirašyti tarptautinį susitarimą dėl projekto įgyvendinimo, ar sudarius tokį susitarimą viešųjų pirkimų procedūroms būtų galima netaikyti minėtų direktyvų?*
- *Kaip geriausiai suplanuoti ir vykdyti konkurso procedūrą su derybomis? Kaip būtų galima sumažinti šioje procedūroje dalyvaujančių kvalifikuotų kandidatų skaičių ir pan.?*
- *Kaip geriausiai užtikrinti, kad projektui skirti viešieji pirkimai būtų ekologiški, socialiai atsakingi ir inovatyvūs?*

Jei geležinkelio linija sujungs dvi valstybes, į konsultacijų tarnybą taip pat būtų galima kreiptis:

- *kad ji išaiškintų, kokį susitarimą abiejų valstybių perkančiosioms organizacijoms reikia sudaryti viešiesiems pirkimams bendrai vykdyti;*
- *kad ji paaiškintų, kokią viešųjų pirkimų tvarką taikyti, kai dvi valstybės narės nori įsteigti bendrą subjektą projektui įgyvendinti.*

Jei pasirašius sutartį ją reikia pakeisti, valdžios institucija galėtų pateikti klausimus apie

²¹ Žr. 10 išnašą.

²² Žr. 10 išnašą.

²³ 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais taikomas visiems Komisijos parengtiems, gautiems ir jos disponuojamiems dokumentams.

sutarties keitimo sąlygas. Tai jai padėtų nuspręsti, ar sutartį galima pakeisti neorganizuojant naujos skaidrios viešųjų pirkimų procedūros.

3.2. Pranešimo mechanizmas.

Priėmus sprendimą dėl to, kaip bus organizuojami projektui vykdyti reikalingi viešieji pirkimai, ir nacionalinėms valdžios institucijoms ir (arba) perkančiosioms organizacijoms / perkantiesiems subjektams ėmus ruošti konkursui reikalingus dokumentus²⁴, jie galės pranešti Komisijai apie infrastruktūros projektams, kurių bendra numatyta vertė siekia daugiau kaip 500 mln. EUR, skirtų viešųjų pirkimų planą²⁵. Tada Komisijos tarnybos pateiks įvertinimą²⁶, kuriame jos išreikš savo nuomonę, ar viešųjų pirkimų planas atitinka ES viešųjų pirkimų taisyklės ir ar jis nedaro poveikio būsimam teisiniam aiškinimui arba vertinimui.

Konsultacijų tarnyba atsako į konkrečius klausimus, o pranešimo mechanizmas aprėpia platesnį viešųjų pirkimų planą. Viešųjų pirkimų plane apibrėžiama, kaip bus rengiami projektui vykdyti reikalingi viešieji pirkimai. Pvz., jame nustatoma, i) ar projektas bus vykdomas pagal statybų sutartį, projektavimo ir statybų sutartį ar projektavimo, statybų ir eksploataavimo sutartį, ii) ar projektui vykdyti bus rengiama keletas atskirų konkursų ir kokios viešųjų pirkimų procedūros bus naudojamos ir iii) kaip bus vykdomi tarpvalstybiniam projektui skirti viešieji pirkimai.

Nacionalinės valdžios institucijos ir (arba) perkančiosios organizacijos / perkantieji subjektai gali pranešti Komisijai apie projektui skirtą bendrą viešųjų pirkimų planą ir (arba) apie konkrečius visam projektui reikšmingus klausimus. Tokiu atveju jie turėtų aiškiai įvardyti konkrečius įvertintinus aspektus.

Vykdamas daugumą didelės apimties infrastruktūros projektų organizuojami keli konkursai. Siekiant užtikrinti mechanizmo veiksmingumą ir paprastą naudojimą, institucijos gali aiškintis su tam tikru konkursu susijusius probleminius klausimus, bet jos neturi pranešti Komisijai apie kiekvieną organizuojamą konkursą.

Įgyvendinant projektus gana įprasta keisti sutartis, kad būtų atsižvelgta į pasikeitusias pradines sąlygas. Nors viešųjų pirkimų direktyvose pateikiamos gairės ir paaiškinama, kokiomis sąlygomis galima daryti tokius pakeitimus, dėl šių pakeitimų kyla sudėtingų teisinių klausimų. Todėl nacionalinės valdžios institucijos ir (arba) perkančiosios organizacijos / perkantieji subjektai taip pat gali pranešti Komisijai apie savo siūlomus konkrečius sutarties pakeitimus.

Be to, vykdamas projektą viešųjų pirkimų planai ilgainiui gali keistis. Nacionalinės valdžios institucijos gali informuoti Komisiją apie bet kokius esminius ankstesnio pranešimo pasikeitimus, galinčius turėti įtakos vertinimo rezultatams, pvz., jeigu vietoj standartinės viešųjų pirkimų procedūros pereita prie išimtinės procedūros.

Būsimos geležinkelio linijos tiesimas. Pranešimo pateikimas Komisijai

²⁴ Konsultacijų tarnyba gali tinkamai išaiškinti probleminius atvejus arba atsakyti į klausimus, kurie kyla prieš priimančias minėtas sprendimus.

²⁵ Žr. 20 išnašą.

²⁶ Žr. 10 išnašą.

Valdžios institucijos gali nuspręsti geležinkelio linijos tiesimo projektą išskaidyti į tris dalis, kiekvienai daliai numatant po maždaug 50 km atkarpą. Dėl šių projekto dalių bus skelbiami atskiri statybos ir techninės priežiūros konkursai pagal komunalinių paslaugų viešųjų pirkimų sistemą.

Valdžios institucijos nori patikrinti, ar toks metodas atitinka ES viešųjų pirkimų taisykles, ir pranešti apie šį planą Komisijai. Pranešime reikės nurodyti informaciją apie viešųjų pirkimų procedūras, kurios bus taikomos sudarant sutartis dėl trijų projekto dalių, viešųjų pirkimų proceso planavimą, numatytus terminus, paskelbimą žiniasklaidoje, informacijos pateikimo procesą ir pan.

Perkantysis subjektas gali nurodyti, į kokius konkrečius klausimus reikia atkreipti ypatingą dėmesį, pvz., tai gali būti sutarties sudarymo kriterijų apibrėžimas pirmos projekto dalies techninėse specifikacijose.

Jei perkantysis subjektas ketina pakeisti sutartį, Komisijos tarnybos turėtų įvertinti, ar jo planas atitinka ES taisykles. Tokiu atveju perkantysis subjektas taip pat gali pranešti Komisijai apie tokį pakeitimą.

3.2.1. Pranešimo procedūra

Nacionalinės institucijos ir perkančiosios organizacijos / perkantieji subjektai turi naudoti standartinę formą, prie kurios reikia pridėti patvirtinamuosius dokumentus. Šio komunikato priede pateikta standartinės formos struktūra.

Standartinėje formoje reikia įvardyti projektą, apie jį pranešančią instituciją ir nurodyti informaciją apie viso projekto viešųjų pirkimų planą. Šie duomenys reikalingi analizei atlikti. Nurodytina informacija:

- projekto sritis;
- projekto vertė;
- dalyvaujančios organizacijos (perkančioji (-iosios) organizacija (-os) ir pan.);
- įvairūs projekto etapai;
- ar tikimasi, kad projektas bus finansuojamas ES lėšomis;
- ar projektas buvo pateiktas nacionalinei kompetentingai institucijai patvirtinti;
- viešųjų pirkimų proceso planavimas;
- kai pranešimas pateikiamas dėl pakeitimo – sąlygos, dėl kurių reikia keisti sutartį.

Pranešančiosios institucijos taip pat galės įkelti dokumentus, kurie, jų manymu, yra svarbūs analizei. Tačiau jos turėtų teikti tik vertinimui reikalingą informaciją.

Prereikęs Komisija ir pranešančioji institucija palaiko ryšius, kad išsiaiškintų kitus pranešimo aspektus.

Pranešančiosios institucijos teikia pranešimus per tam skirtą elektroninę sistemą, kuria taip pat naudojama kreipiantis į konsultacijų tarnybą (<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/pp-large-projects/>). Ši sistema užtikrins reikiamą pateikiamų ir tvarkomų duomenų saugumo lygį.

3.2.2. Komisijos atsakymai

Remdamosi gauta informacija, Komisijos kompetentingos tarnybos pateiks savo nuomonę dėl to, ar projektui skirtų viešųjų pirkimų planas atitinka ES viešųjų pirkimų teisės aktus. Šios tarnybos taip pat pateiks nuomonę dėl nacionalinių valdžios institucijų atsiųstame rašte iškeltų konkrečių probleminių klausimų. Komisija taip pat įvertins bet kokius pranešime nurodytus konkrečius probleminius klausimus.

Į šį vertinimą nebus įtraukta Komisijos tarnybų nuomonė dėl to, ar aptariama priemonė atitinka ne viešųjų pirkimų srities ES teisės aktų nuostatas. Komisijos tarnybų vertinimas visada bus grindžiamas pateikta informacija ir tuo metu taikytinomis sąlygomis.

Komisija stengiasi pateikti atsakymą per 3 mėnesius nuo pranešimo datos. Komisijai paprašius papildomos informacijos iš nacionalinės valdžios institucijų, šio termino skaičiavimas sustabdomas.

Tinkamais atvejais Komisija taip pat ragins atitinkamas valdžios institucijas pateikti su projektu susijusius dokumentus, skirtus keitimosi informacija mechanizmui, jeigu jų yra. Visa konfidenciali ir neskelbtina komercinė informacija bus tinkamai tvarkoma. Ji bus pašalinama pasitarus su atitinkama perkančiąja organizacija²⁷.

3.3. Keitimosi informacija mechanizmas

Keitimosi informacija mechanizmas yra žinių valdymo priemonė, skirta naudotis nacionalinėms valdžios institucijoms ir perkančiosioms organizacijoms / perkantiesiems subjektams. Juo siekiama sudaryti panašių projektų rodyklę, kad būtų galima keistis sukaupta patirtimi. Šis mechanizmas veiks kaip platforma keistis informacija apie įvairius projektų aspektus, pvz., apie viešųjų pirkimų procedūros tipą, projekto etapus, projekto įgyvendinimo problemas ir pan.

Pirminių etapų šią priemonę sudarys dvi dalys: plačiai prieinama duomenų bazė su visa aktuali informacija ir platforma, per kurią suinteresuotieji subjektai galės keistis nuomonėmis ir informacija. Abi šios funkcijos pradės veikti 2018 m. pradžioje.

3.3.1. Duomenų bazės struktūra, šaltinis ir prieinamumas

Duomenų bazėje bus pateikti įvairių rūšių dokumentai, susiję su didelės apimties infrastruktūros projektams skirtų viešųjų pirkimų procesu. Tai konkurso dokumentų rinkiniai, dokumentai apie projekto organizacinę struktūrą, sutartis, gairės dėl tam tikrų procedūrų tipų, konkreti informacija apie tarpvalstybinius projektus ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai. Komisija tvarkys duomenų bazę ir įkels turimus dokumentus arba valstybių narių ir (arba) projekto vykdytojų pateiktus dokumentus.

Nacionalinės valdžios institucijos ir perkančiosios organizacijos / perkantieji subjektai raginami pateikti Komisijai informaciją apie įgyvendintus arba tebevykdomus didelės apimties infrastruktūros projektus. Duomenų bazė – tai nacionalinėms valdžios institucijoms skirta informacinė priemonė. Būtų idealu, jeigu nuo pat jos sukūrimo į ją būtų įkelta informacija apie jau visiškai įgyvendintus projektus.

²⁷ Žr. 23 išnašą.

Užsiregistravus bus suteikta plati prieiga prie šios duomenų bazės. Todėl keitimosi informacija mechanizmu taip galės naudotis ir privatūs projektų vykdytojai ir perkančiosios organizacijos, įgyvendinantys projektus, kurių vertė yra mažesnė už ribą, kurią pasiekus galima kreiptis į konsultacijų tarnybą arba naudotis pranešimo mechanizmu.

Pagal pranešimo procedūrą valdžios institucijų pateikta informacija bus įtraukta į duomenų bazę tik gavus atitinkamos valdžios institucijos sutikimą. Valstybės narės turi užtikrinti, kad visa kita neskelbtina informacija būtų pašalinta²⁸.

Dokumentai gali būti teikiami bet kuria iš oficialiųjų ES kalbų. Duomenų bazėje bus įdiegta mašininio vertimo programa. Ji bus susieta su kitomis panašiomis iniciatyvomis, pvz., JASPERS žinių ir mokymosi centru.

3.3.2. Platforma

Vienas iš veiksmingiausių mokymosi ir tobulėjimo metodų yra panašaus profilio subjektų tarpusavio diskusijos. Todėl be duomenų bazės Komisija dar sukurs tiesioginio keitimosi informacija ir patirtimi IT platformą, kuria galės naudotis didelės apimties ES infrastruktūros projektų vystytojai. Europos Sąjungoje veiklą vykdančios specialistai galės užsiregistruoti ir naudotis šia platforma. Platformoje bus galima sukurti diskusijų pogrupius pagal projekto tipą arba viešųjų pirkimų probleminį aspektą. Šios grupės galės būti atviros arba uždaros, t. y. prieinamos tik diskusiją pradėjusiems platformos naudotojams.

4. IŠVADA

Ex-ante mechanizmas nėra atskira priemonė. Jis plėtojamas pagal Komisijos siūlomą naują nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios institucijų partnerystę. Jis atitinka pagrindinį tikslą – siekti geresnės viešųjų pirkimų strategijos. Šio mechanizmo sėkmė priklausys nuo to, kaip bus suprantama ši partnerystė ir kaip plačiai šis mechanizmas bus naudojamas valstybėse narėse. Nacionalinės valdžios institucijos raginamos aktyviai populiarinti šį mechanizmą ir kuo geriau bei tinkamiau pasinaudoti jo teikiamais privalumais.

Ši iniciatyva parengta ypatingą dėmesį atkreipiant į suinteresuotųjų subjektų poreikius, kurie buvo įvardyti per viešas konsultacijas arba kitomis progomis. Suinteresuotųjų subjektų poreikiai ilgainiui gali keistis, todėl Komisija stebės ir vertins, kaip naudojamosi *ex-ante* mechanizmu. Ji taip pat įvertins, ar šiuo mechanizmu teikiama pagalba buvo veiksminga. Mechanizmui pradėjus veikti visu pajėgumu jis bus vertinamas po 24 mėnesių arba anksčiau, jeigu tai bus tikslinga ir būtina. Prireikus mechanizmas bus atitinkamai pakeistas pagal vertinimo rezultatus.

²⁸ Žr. 23 išnašą.

I priedas

Standartinė forma

Pagrindinė informacija apie projektą

Projekto

pavadinimas: _____

Sektorius: _____

Perkančioji

organizacija / perka

ntysis subjektas: _____

Valstybė narė: _____

Apie projektą

pranešanti

organizacijaⁱ: _____

Duomenys

ryšiams: _____

Bendros numatytos

išlaidos: _____

Šis pranešimas susijęs su:

nauju projektu

sutarties pakeitimu

Projekto aprašas

Aprašyti atitinkamus projekto aspektusⁱⁱ:

--

Aprašyti projektui skirtą viešųjų pirkimų planąⁱⁱⁱ:

Jeigu tai naujas projektas

Aprašyti atskirus viešųjų pirkimų vykdymo etapus ir nurodyti numatomą konkurso procedūrų pradžios datą / tvarkaraštį.

Nurodyti Komisijos tarnyboms pateikiamus probleminius klausimus:

Jeigu sutartis keičiama

Aprašyti keistiną sutartį ir tokių pakeitimų aplinkybes^{iv}:

Papildoma informacija

Ar kompetentinga nacionalinė institucija pateikė nuomonę dėl su viešaisiais pirkimais susijusių projekto aspektų? Jei taip, pateikti šią nuomonę.

Ne

Taip

Ar pranešime pateikiama neskelbtina informacija? Jei taip, nurodyti šią informaciją.

Ne

Taip

Papildoma su klausimu susijusi informacija:

ⁱ Jeigu ji skiriasi nuo perkančiosios organizacijos / perkančiojo subjekto.

ⁱⁱ Apraše reikėtų nurodyti: projekto tikslus, pagrindinius suinteresuotuosius subjektus, projekto finansavimo būdą ir dydį, dabartinį projekto etapą, esminę techninę informaciją (ypač funkcinius reikalavimus) ir, jeigu įmanoma, vertinimo kriterijus bei socialines sąlygas.

ⁱⁱⁱ Viešųjų pirkimų plane apibrėžiama, kaip bus rengiami projektui įgyvendinti reikalingi viešieji pirkimai. Jame nustatoma, pvz., i) ar projektas bus vykdomas pagal statybų sutartį, projektavimo ir statybų sutartį ar projektavimo, statybų ir eksploatavimo sutartį, ii) ar projektui vykdyti bus rengiama keletas atskirų konkursų ir kokios viešųjų pirkimų procedūros bus naudojamos ir iii) kaip bus vykdomi tarpvalstybiniam projektui skirti viešieji pirkimai.

^{iv} Apraše taip pat reikėtų nurodyti galimų pakeitimų poveikį bendrai sutarties vertei.